

Trabzon Kent İçi Kültür Varlıkları Envanteri 2

– M.Nihat Malkoç · 26 Eylül 2010

TRABZON KENT İÇİ KÜLTÜR VARLIKLARI ENVANTERİ-2

M.NİHAT MALKOÇ

Trabzon'da vaktiyle çok sayıda han vardı. 1873 tarihli Trabzon vilayeti salnamesine göre kent merkezinde 33 hanın olduğu bilinmektedir. Anadolu Han, Sabırhan, Taşhan, Alacahan, Yalıhan, Vakıfhan, Suluhan, Bedesten bunlardan ayakta kalan altı handır. Yalıhan ve Anadolu Han özgünlüklerini yitirmiştir. Bunlardan Sabırhan ve Suluhan yıkılarak yerlerine yeni işyerleri yapılmıştır. Bu eserde bunlara ait eski fotoğraflara ve planlara yer veriliyor.

Trabzon geçmişten bugüne kadar çeşitli inançlara ev sahipliği yapmıştır. Şehirde birçok kilise vardır. Bunların bir kısmı zamanla camiye dönüştürülmüştür. Bugün kiliselerin bir kısmı da salon, muhtarlık ve okuma salonu olarak kullanılmaktadır. Ayasofya(St. Sophia), Çömlekçi Kilisesi, Kaledibi Kilisesi, Küçük Ayvasıl Kilisesi, Santa Maria Katolik Kilisesi ile ilgili bilgilere, fotoğraf ve planlara bu envanter(döküm) kitabında ulaşabilirsiniz.

Trabzon ili köprü bakımından pek de zengin değildir. Trabzon kent merkezinde sadece üç tane tarihî köprü bulunmaktadır. Bunlardan ikisi eski kent merkezinde(Zağnos, Tabakhane), biri de Değirmendere'de bulunmaktadır. Kitapta fotoğrafları, bilgileri ve rölöveleri verilen bu üç tarihî köprü de bugün araç ve yaya trafiğine açıktır.

Trabzon'da bir kısım manastırlar zamana direnmektedir. Kent merkezinde, Boztepe'nin kuzey yamacında mülkiyeti Trabzon Belediyesi'ne ait olan Kızlar Manastırı vardır. Yine buna yakın bir yerde mülkiyeti özel olan Kaymaklı Manastırı bulunmaktadır. Bu kitapta söz konusu iki manastırla ilgili bilgi, plan ve fotoğraflara yer verilmektedir. Bu kitapta kent merkezinde bulunmayan Sümela, Kuştul ve Vazelon gibi manastırlara yer verilmiyor.

Trabzon kent merkezinde "İmaret Su Kemerı, Kuzgundere Su Kemerı ve Kavaklı Su Kemerı" adlarını taşıyan üç tane su kemerı mevcuttur. Kitapta bunlarla ilgili bilgiler veriliyor.

Trabzon fethedildiğinde şehir surlarla çevriliydi. "Trabzon Kent İçi Kültür Varlıkları Envanteri" adlı kitapta Yukarıhisar Surları, Ortahisar Surları, Aşağıhisar Surları ve Güzelhisar Surları'nın eski ve yeni fotoğrafları verilerek okuyucuya mukayese imkânı tanınıyor.

Trabzon'da geçmişte birçok türbe olmasına rağmen bunlardan sadece dördü günümüze ulaşabilmiştir. Bunlar Ahi Evren Türbesi, Emir Mehmed Türbesi, Gülbahar Hatun Türbesi ve Hamza Paşa Türbesi'dir. Aleksios IV(Hoşoğlan) Türbesi, Gürcü Kralı Solomon II Türbesi, Kadri Paşa Türbesi, Asım ve

Yusuf Paşa Türbesi ne yazık ki yıkılmıştır. Bu kitapta günümüze ulaşan dört türbenin eski-yeni fotoğrafları ve rölöveleri bulunmaktadır.

"Trabzon Kent İçi Kültür Varlıkları Envanteri" kitabında tarihî özelliklere sahip 22 kamu binası fotoğraflarla tanıtılıyor. Öte yandan Trabzon'da bugün eğitim kurumu olarak kullanılan 14 tarihî bina vardır. Bu kitapta bu tarihî binaların envanteri de çıkarılıyor.

Kadim tarih kenti Trabzon'da tarihî konaklar da çok önemli bir yer teşkil eder. Bunları alfabetik olarak "Atatürk Köşkü, Hacı Rüştü Konağı, Kalcıoğlu Evi, Kostakî Konağı, Kundupoğlu Konağı, Nemlioğlu Konağı, Yarımbyık Evi" şeklinde sıralayabiliriz. Bu tarihî konakların özellikleri, fotoğrafları, plan ve rölöveleri verilerek okuyucu bilgilendiriliyor.

Tarihî Trabzon evleri şahsına münhasır özellikleriyle mimarî bakımdan büyük önem teşkil eder. Fakat bu, nedense bugüne kadar pek ön plana çıkarılmamıştı. Kitabın 161 sayfası bu evlere ayrılmış. Bu bölümde 304 eve yer verilerek fotoğraflarla, kat planlarıyla tanıtılıyor. Kitabın son kısmında Cephanelik, Muvakkithane, Tekel Binası, Kafkas Oteli ve Necip Fazıl'ın uzun süre kaldığı Yeşilyurt Oteli tanıtılıyor. Geniş bir Kaynakça ile kitap bitiriliyor.

KTÜ'nün şehre ilmî katkısı bugüne kadar hep tartışılmıştır. Bu kitabı hazırlayanlar KTÜ Mimarlık Bölümü öğretim üyeleri... Demek ki şehrin ileri gelenleri isteyince oluyor. O zaman suçu biraz da kendimizde aramalıyız. Bu kitap çok değerli bir eser olarak kütüphanelerde başköşede yerini almıştır. Her gün önünden geçtiğim binaları bu kıymetli eser sayesinde tanıdım. Başta valimiz Dr. Recep Kızılcık olmak üzere, kitabın yayın koordinatörü, aynı zamanda Kültür Müdürü olan İsmail Kansız'ı ve emek veren tüm hocalarımı kutluyorum.